

ANY VI.

Barcelona 28 de Juny de 1896.

NÚM. 26.

SERVILISMES

Dihém algunes vegades,—y ho dihém ab molta rahó, mal que 'ls pesi á molts curts de gambals—que 'ls catalans vivim esclavisats per la Espanya castellanista. En temps ja un xich allunyats, fou la marca oficial d'exa esclavitut la cadena ab que Felip V fermá á la taula de la llar la ganiveta llescadora del nostre pa de cada dia. Ara aquella marca ja no hi es; la Espanya castellanista, hereua dels despotismes anti-catalanistes del butxí amistançat ab la princesa dels Ursins, retorná als catalans el lliure us de ses ganivetes; mes açó fou, diu el poeta Nadal, quan els tirans compregueren que ja Catalunya no sabia de defensar els seus drets, ni de rebel·lir-se contra les violències. Vol dir, que la Espanya governanta, tiranisadora dels catalans, va suprimir la cadena, símbol material de la esclavitut á que subjectava al nostre poble, quan en lo front acalat de les noves generacions vegé aparéxehi el signe perpetuador de les tiranies, el servilisme ¿A qué trabar la acció quan ja la ànima no vol accionar? ¿Per qué esposarse á enlletgir ab manychs de cadenes una esclavitut que ja 's comporta, que ja no s'adverteix, que ja fins s'estima?... L'esclavisat qui cau en servilisme crema les naus que 'l reconduhirien á la llibertat; esquexa bestiament la carta de gracia que li manté oberts els camins de la recuperació del patrimoni perdut.

Aquest es lo gran mal, lo mal terrible que pot ser fa incurable á la nostra raça: que 'ls catalans hem caygut en lo servilisme. Som esclaus, y no 'n sentim la ignominia; ja no necessitém que 'ns posin la cadena, puix, com besties avesades al jou, per nosaltres matexos abaxém el cap é hi fiquém el coll...

Aquests pensaments, qui tantes vegades m'han duyt á la ànima fondes tristeses, me rodaven pel cervell l'altre dia, assistint á una reunió de fabricants que hi hagué en la casa del Foment de la Producció Nacional, motivada per les etzegallades del Ministre de Hisenda, de que vos parlá l'altre diumenge y vos parla encara avuy, l'amich Omar y Barrera.

Abans de que la reunió s'organisés, feya bo de estar en la sala. La gent que la omplia era repartida en rotllos atapahits, y en cada rotllo cinch ó sis parlaven casi be al mateix temps. Y 's sentien esclentes paraules. Hi havia indignació sincera y forta, (eren fabricants y 'ls tocaven la butxaca!) y la cremor aclaria 'ls enteniments y feya batre 'ls cors guapament. Si lo que 's deya en aquestes converses, s'hagués dit després en la reunió, ja es ben segur que á hores d'ara tornaria á estar en prempsa 'l Reglament de la Contribució industrial. Y 'ls fabricants haurien donat exemple de dignitat y de fermesa.

No fou pas així. Un colp un dels senyors as-sentats á la taula presidencial va haver fet ab la campaneta lo repicó inicial del acte, ja s'ha-

gueren acabat la indignació franca y les paraules esclentes; ja no hi hagué sinó que un xich de castell de fochs de retòriques, molt pasteig, y totes les altres *elzèteres* del vici parlamentarista. Davant de aquella violenta trasmutació, jo 'm mirava un per un als reunits, y veyia que eren los matexos de qui poch abans ne celebrava 'l criteri y 'ls bells moviment d' indignació. ¿Y, donchs, qué havia succehit allà, quin escamoteig d' esperit hi havia hagut?... Senzillament, hi havia fet la seva aparició aquell pecat negrissim dels catalans del dia, el servilisme. La manera com hi va comparexer es la que ja te estilada en cassos semblants, com ho anám á veure:

Un *fulano* qui, sense com va ni quant costa, va plantarse d'anques en lo silló de la presidencia, després de aquell repiconet que hem dit obrí la boca y comensá: «*Señores, el objeto de esta reunión...*» Acabada la seva peroració: «*Hay, va dir, alguno de los reunidos que desee hacer uso de la palabra?*... «*Pido la palabra.*» «*Pido la palabra.*» Y varem sentir dos altres discursos castellans. Dels dos oradors, l'un no era fabricant, l'altre tampoch. Exint d'aquets va parlar un tercer, aquest *fabricant...* de plets. Penso que tots tres eren castellans; de dos ja 'm consta. Á la fi veig que demana la paraula un fabricant de la mena dels autèntichs. ¡Gracies á Deu! ara sentirem parlar ab seny y sense embuts... ¿Si? donchs, errada! Aquell bon home, á qui jo abans de la reunió, diguéme oficial, havia sentit á dir coses força encertades y molt ben dites, al cap de mitja dotzena de paraules en castellá, s' emborbolla, y, després de uns quants *Usted comprende? porque, si, señor,* que feyen venir la rialla als llavis, hagué de dexarse anar á la cadira, dexant assentada una reputació imperdible d' home ridicol; mentres que 'ls parlayres anteriors, no fabricants, no tant imposats del assumpto, ni sentintne tant be 'l pes, varen quedar els galls de la reunió, sense que cap més catalá gosés á pendre part en aquell torneig de xerrameques.

¿D' ahon venia axó? Provenia del pertorbament que dona 'l parlar sol y ab certa cerimonia davant de una colla de gent? No; perquè aquell home, abans y allavors, estava possehit d' una passió del assumpto incompatible ab aquests miraments, en altres ocasions realment difícils de vencer. La culpa la va tenir ell mateix, el servilisme que 'ls catalans duyém ignominiosament á la esquena. Si aquest home, comensant per

dignificarse com á catalá, hagués enrahonat en la seva llengua, hauria estat mes ó menys sortós en l' us de la paraula, però hauria dit ab calor y ab justesa lo que li dictaven sa passió y son criteri. Hauria determinat en los reunits moviments d' esperit, y no axamplaments de llavis; y, segujnt darrera d' ell altres fabricants, haurien fet oblidar els pasteigs retòrichs d' aquells castellans *entrometidos*; y la reunió hauria vessat al defora les energies esclatades á dins, y l' govern, el debilissim govern que infanten nostres parlaments corromputs, ja se sap que ha de plegar y plega veles davant de tota actitud resolta. S' haurien revocat les perniciosos injusticies del nou Reglament de la Contribució y la reunió dels fabricants hauria donat á grans y xichs un exemple de bon obrar que es de força conveniencia en los nostres temps de resignacions estúpides.

Quan parlém en castellá, perquè 'ns ho manen, fem un acte d' esclavitut; quan hi parlém sense que 'ls amos ho exigixin, som servils. Y aquest servilisme 'ns costa, en l' orde de les altes induccions, la indignitat y aperduament del nostre poble; y en l' orde dels fets, la esterilitat en les activitats y en les resistencies de les coalicions de tota mena de interessos catalans.

Les infidelitats y les traydories als grans devers del patriotisme y del respecte á la lley de la raça, porten aparellades les penes condignes. Al qui abomina de sa llengua, lo castiga la matexa llengua que enmatlleja, sia fabricant, sia literat, pagés, vilatá, ó 'l diantre que li donga la gana, espatllantli la expressió de ses idees y de sos sentiments.

N. VERDAGUER Y CALLÍS.

Nova endreça als industrials catalans

Al escriure les ratlles del article de la setmana passada, no 'm pensava pas trobarhi una resposta tant eloqüenta com la que so rebut per conducte dels diaris corresponents á aquests darrers dies. De debó creya que aquella veu no arribaria á despertar á cap dels infeliços qui en mitg de la lluyta del treball no s' arrisquen á fer vida de independència pera no trastornar un fictici estat de burgesia mal entesa. Dintre de la estensa societat industrial pugna l' interès del gros ab l' interès del petit, y encara que aquest sofresca la supeditació del altre, es aquell lo qui sempre se troba ab lo llorer de la victòria á les mans. Pera conseguir aqueix fi, l' industrial fort, l' industrial poderós, l' industrial dels grans medis

pecuniaris, se val dels recursos de la política y per sota má procura influir en les reformes aranzelaries y en tot alló que puga conduhir á arrodonir lo seu negoci. Astutament aparenta servir á la política en benefici de tota la classe; hipòcritament axeca una bandera llampanta y enganyosa que servesca d' esqué pera portar contingent de cooperadors al brutal caciquisme imperant; pero la seva tasca te un sol objectiu, un objectiu particular, estret, egoista, purament mercantil, y aquest objectiu se sintetisa en aquests termes: «ompli jo la caixa, y als demés que la lley los balde.»

Y efectivament, es sempre la lley, la odiosa é injusta lley dels polítichs, la que s' encarrega de afegir noves y més crudels vexacions als apurats industrials del segón y tercer rengle. Los ministres reben á cau d' orella indicacions temptadores, y seguint les corrents oficinesques, passant per lo complicat mecanisme administratiu, va á Madrid, evacuada en lo sentit convingut, la consulta que la Hisenda s' ha dignat dirigir als centres de producció qui més gallegen y fan rotllo. De aqueixa maniobra res ne saben los fabricants qui personal y directament vigilen los seus telers; de aqueix mercadejar burocrátich ó de aqueixa conxorxa ministerial, res ne conexen los qui no poden saltar may lo taulell que no ensopeguin; pero quan arriba 'l cas, quan des de Madrid engeguen la barrellada, quan la *Gaceta* porta 'l decret que afecta á la industria, aleshores son de sentir los plors y les quexes, aleshores es de veure 'l protestar dels condemnats y 'ls esforços pera fingir dels afavorits.

Es un exemple que m' ha proporcionat moltes reflexions y altes ensenyances. Quan he trobat un pobre industrial qui s' ha mogut pera convocar als seus companys y constituhir una junta de defensa, un trist pressentiment m' ha fet girar lo cap á la altra banda pera no servir d' estorb als nobles propòsits del atribulat congregador de la classe. Y si se 'm ha fet parlar, si se m' ha cercat la meua humil opinió pera orientar la acció dels perjudicats per la martellada vil y repugnant de la política madrilenya, no he sapigut abstenirme de assenyalar lo centre ahon radica la causa de totes les injurries, denunciant á la general complicitat ab que se secunden les inspiracions de la política, y denunciant á la vegada y de una manera particularíssima á aqueixes sucursals, que ab la careta del proteccionisme, obren pas als partits y no tenen escrúpols en valdres de la mistificació del sufragi pera pu-

blicar y fer més efectiva la cooperació que regalen als autors de la perdició de Espanya. Es precis que 'ls industrials catalans senten la cohentor de la fuetada pera axecar lo cap, y ab ira manifesta amenaçar al ofensor; mes en tant les convulsions del dolor los mouen, no reparen que la fuetada ha vingut d' entre ells mateixos, y que hi ha un braç colossal de Barcelona á Madrid qui no 's cuyda d' altra cosa que de fer sang als indefensos y de sostenir dalt del escambell lo caciquisme dels negociants.

La comprobació evident de semblant desgracia acabám de tocarla en les reunions hagudes pera demanar la derogació del art. 43 del nou Reglament de la Contribució industrial. Aquest article está copiat mot per mot del que contenia 'l Reglament de 11 de Abril de 1893, pero en lo seu primer apartat s' hi ha afegit una condició y es la que diu que 'ls fabricants compresos en la tarifa 3.ª podrán vendre fora de la seva fàbrica, tenint exempt del pago de quota un sol magatzem pera la venda al engrós dels seus productes, si satisfán «la cantidad asignada á los vendedores al por mayor... en el punto donde se establezca el depósito.» Y com que 'l magatzem sol establirse en les capitals y la quantitat assignada als venedors al engrós, en elles es molt crescuda, escedint de mil pecetes á Barcelona, resulta que 'ls fabricants de reduhit mohiment son los únichs á qui perjudica aqueix article, puix que 'ls demés paguen de sobres aquella quantitat ab la maquinaria per la qual tributen.

Un dels concurrents á les reunions celebrades se lamentava de la ausencia dels grans fabricants en les matexes y 'm deya que quan se necessita á la massa industrial pera anar á fer barretada á ministrès més ó ménos despreocupats y economistes, se la adula y cerca per tots los medis que 's consideren més sugestius; pero quan los capithosts del comers y de la industria poden dormir confiats en la estabilitat de un aranzel protector ó en les tarifes de una contribució fàcils de aplicar ó d' eludir, en aquest cas dexten que 'ls seus companys de moxiganga electoral y política espeterneguen sols y s' esgargamellen, cridant á la lluna de Madrid. La rahó la tenia tota aquell bon home y acabá per ferme present la sua conformitat en los extrems del article de la setmana passada; mes al endemá de aquella conversa, l' home vingué á casa tot nerviós y desesperat, cridant:—llegexi, llegexi, llegexi açó, senyor articulista de LA VEU DE CATALUNYA.—Y vaig llegir: «En contestació als telégrames que s' expedi-

ren á Madrid per la Comissió de fabricants de Catalunya, s' ha rebut aquesta resposta:

—«Ministre Hisenda á don Francisco Riviere.

—Article 43 Reglament Industrial se redactá d' acort proposta Junta Directiva Foment Treball Nacional acceptada per Concell d' Estat en ple. Sempre desitjós d' armonisar interés Tresor ab satisfacció contribuyents espero sollicitut que estudiaré cuydadosament.»

Confesso que vaig perdre la noció del lloch ahon me trobava després de la lectura de telegrama tant expressiu. Y devant del seu laconisme esferehidor, diguí á la persona que 'm visitava: —O En Navarro Reverter te molt poca aprensió, ó la entitat á qui se aludeix en aqueix telegrama es molt culpable. La sua intervenció en la redacció de un article pera axafar als fabricants de menor condició y la sua condescendencia ab lo ministre son verdaderament perilloses y gens justificables. En qüestió de tal trascendencia calia cridar als interessats y consultarlos sobre les indicacions que hagués fet lo ministre, y fos la que fos la resolució que prenguéssen era indispensable que la escampéssen als quatre vents pera que no pogués calificarse desfavorablement la ingerencia estranya d' entitats á qui ningú ha reservat la missió de inspirar preceptes de una disposició ministerial. ¿No s' ha fet aixís? Donchs dono per reproduhits y per ben comprovats los judicis y observacions que vaig dirigir als industrials catalans en l' escrit estampat en LA VEU DE CATALUNYA.

Ara no 'm toca afegir res mñes que lo següent: Si l' article 43 del Reglament de la contribució industrial no 's modifica, dexantlo tal com estava en lo Reglament de 11 de Abril de 1893, los industrials de segon y tercer orde ja saben á qui deuen lo perjudici que se 'ls ocasiona; pero tinguen éntés que no es al Foment á qui han de recriminar, sinó á la política de partit qui s' ensenyoreix de les Corporacions econòmiques y de societats sèries y respectables, fentne Comitès á utilitat y servey de aquell cranch de Madrid qui á tots nos devora.

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

Tercera Exposició general de Belles Arts.

VI Y DARRER

LOS ESCULPTORS

Cap vegada, com aquesta, havien fet un paper tan lluhit en les nostres exposicions. Los de casa,

perque, molts d' ells, han fet un esforç portanthi obres purament d' exposició; es á dir, obres que per la seva amplitut de concepció, per llurs proporcions y per lo seu ayre decoratiu á *grosso modo*, no poden confondres ab les escultures de saló; y los de fora (llegexis los estrangers), per haver congregat en la gran sala de festes de nostre Palau de Belles Arts, alló que 's diu, un floret d' esculptors de marca acreditadíssima.

D' aquesta aflluencia de bultos estrangers se 'n ressenten bon xich los nostres, ja que lo contacte es tan aprop que la comparació s' imposa; y una vegada establerta, es imposible dexar de proclamar la ventatja y la superioritat que 'ns porten los esculptors ultra-pirenáichs.

Lo seu conjunt nos fa l' efecte de una constel·lació brillant, presidida per un astre de primera magnitud; lo qual, necessariament, te que esmortuhir la llum, mes ó menos viva, dels estels que pipillegen aisladament al seu entorn.

Tothom qui hagi visitat, ab interés, la exposició, compendrà que aquest astre de primera magnitud es *A la terra*, d' En Boucher, la escultura més mascle (permétisens la paraula) que s' haja vist may á Barcelona. Si avuy existissen á montanya hòmens de la talla y de la musculatura de aquell, diríam que n' han enmotllat un de viu en viu; mes, com no n' hem conegut may la llevar, hem de buscar sa filiació per altra banda. Y aquesta la sentim derivar, bastant directament, d' aquella familia de gegants quines figures, admiració y espant de les generacions, la ma poderosa de Buonaroti traçá en lo sostre de la capella Sixtina. La concepció apar que ve d' allí: ara, lo període de gestació, de desenrotllo de la forma, ha sofert indubtablement la influencia del gran realisme, del realisme elevat, del realisme que concedeix á lo humil, á lo vulgar, fins á lo lleig, davant de l' art, los matexos drets que la bellesa, mentres se sábiga elevarho á la dignitat artística, destacantne lo caracter; d' aquell realisme tan observador que supleix per instinct lo que li manca de instrucció y conexensa dels hòmens, y que dotat de una sensibilitat profunda, sota la apariencia de la forma, endevina y retrata la ànima que hi viu dintre; de aquell realisme, en fi, que predica, practica y permet fer miracles (esculptórichs s' entén) que dexen boca-badat al públich, al gran mestre de la escultura francesa coetànea, al genial Rodin. Inútil dir que davant d' aquell home condemnat al treball, á alsapremar la terra, per lley natural, buscanthi la subsistencia, nos trayém lo

barret y quedém admirats llarga estona, mentres la opinió unànime li concedeix indiscutiblement lo premi d'honor de nostra esposició. Quan torném en nosaltres y mirém al voltant, veyém, abiat, un petit relleu en marbre, un tros de dona, un *Ensomni*, y, ab sorpresa, trobém que es del mateix autor. Sembla impossible que la mateixa grapa de lleó que ha modelat *A la terra*, haja tingut prou força de voluntat per amanyagar aquell marbre, tan fina y dolçament, fins á descobrirne tan bell desnú y recrearshi tan púdica-ment. Res, es alló que hem indicat suara; lo talent fa miracles.

Després hem vist dues figures més. *Susana en lo bany*, de Barrau, y *glassada de primavera*, de Akerman, essessant, ab la intenció de les seves línees, dos sentiments ben oposats. Tot lo que es esplendidés, luxuositat y plenitut de forma en la una, s' inicia apenes en la altra; tot lo que te de recato, de puresa, de finor y suavitat aquesta, la altra ho te de exhibició de pastositat, casi de sensualisme; aquella se dexe mirar de cara al sol, al ayre lliure; y aquesta se veuria millor dintre un quarto, pel forat del pany. La *Juvenilia*, d' En Reynés, pert una mica per causa de la relació ab aquestes vehines; mes, confirmen la impressió que 'ns feu quan la vegerém, l' any passat, á punt de marxar cap al Saló de París. Per lo tant, nos escusém de repetir lo que llavors diguerem y remetém á nostres lectors á la «Nota artística» que ho consignava.

Seguint passejant entre fileres d' escultures trobém una *Madona*, relleu del mateix Akerman, de una plástica prou vaga y de una ideali-tat prou transparenta pera atraure; un altre relleu *Jove turenese*, y lo grupo *Inquietut maternal*, de Charlier, qui dona proves, en aquest principalment, d' ésser un refinat de primera; ja que no creyém possible ferir millor lo senti-ment del espectador ab menos aparato, ab me-nos ampulositat. Aquella mare vigilant atenta la son del seu fillet, que reposa lo seu caparró en llur falda, es una exaltació vivent del amor maternal, molt més intens en aquella dona que viu de privacions y miseries, que no pas en mol-tes de les que fan vida regalada y poden satisfer los gustos de sos fills sense cap sacrifici. En dit grupo y de una manera sóbria, fácil y delicada, hi ha filtrada una gran dosis d' humanitat. Mes enllá, y com á dos punts de llum molt vibra-dora, veyém lo *Sant Jordi* y lo *Cavaller del XIV*, del celebrat Fremiet; l' un d' un bulto mo-gut y accidentat y l' altre d' un bulto quiet y

precís, y abdós de una silueta hermosa y pinto-resca. Ab aquestes obres, fetes com aquell qui diu á la mida d' uns *bibelots* de Saló, l' autor, per medi d' un secret que ell no mes sap jugar, nos fa percibir la impressió de dues escultures verdaderament monumentals.

Arribats aquí, es hora de parlar un xich dels escultors catalans y valencians, anch que siga per amargar lo triomf que, potser, pressentien.

Realment, una vegada repassada la frontera, altre cop dintre de casa, nos adoném d' un cert estacionament, ple de bona voluntat y de mel-lors desitjos, que no satisfá. La escultura, ha dit una personalitat sobresalient de la crítica francesa, es l' art en que hi entra per mes prin-cipal lo valor de la execució. Tan val ia forma tan val lo fondo, es á dir, la idea generatriu. L' escultor pot sentir les mes altes ambicions, mes, si la ma no lo secunda, produhirá no mes que pretencions. Axó no vol dir que en lo bultó tot dega ser correcte, al contrari, pot haverhi faltes, habilitats, fins audacies que resultin, per lo que precisen y caracterisen la idea, una prova del talent que, ardit y en plena febre de concepció, no repara en medis ab tal de ficsar lo pensament y d' encarnar lo sentiment humá á la seva obra.

Per axó, y reconexent que son obres d' em-penta, trobém deficientes *Fi del Rey Joan II d' Aragó* y *Santa Isabel d' Hungria*, d' En Atché y d' En Tasso, respectivament; manyoch de ner-vis posats á una tensió sumament rígida y vio-lenta l' un, y bulto desproporcionat y poch esta-ble l' altre. En tots dos, la factura no respon á la idea que haurán trobat sos autors, ja llegint la famosa poesia d' En Guimerá, ja la vida de la caritativa reyna, quines essencies no se senten ni en la ganyota del Rey Joan, ni en lo petó de la Santa.

Tampoch nos convens la confusió que regna en *Edat de pedra*, d' En Campeny, en lo que l' home y l' os se donen una abrasada de aquelles que, de tan que estimen, abunyeguen; ni la *Re-denció*, de l' Arnau, (obra poch sólida per lo que ell acostuma) ni molt menos lo *Ferrocarril y Navegació*, d' En Benlliure (M.) que porten una aureola completament postissa.

Després d' axó nos cal citar la *Lleona ab sos cadells*, d' En Vallmitjana y Abarca, ben plan-tada al aguayt; lo tipo de *Forjador catalá* del segle XIII, y *Estudis*, d' En Clarassó y d' En Berga, autors estudiosos, y com á nota final la *Flor boscana*, d' En Blay, capet que diuen ha enviat com aquell qui envia una targeta. Real-

ment no te altra importància, mes per lo perfum y distinció natural que porta la targeta, ja pot judicarse dels punts que calsa qui les usa.

Per lo que respecta als retratos, los apreciém de la mateixa manera que los pintats: més que qualsevol dels bustos que han modelat, donant-hi la deguda semblansa, En Tasso, En Reynés, En Fuxá y En Benlliure, nos plau lo retrato d' En Casellas, perque, en ell, de una traça abocetada, sense pretencions, En Reynés nos fa apareixer, en miniatura, la posa, l'ayre y la silueta del eximi crítich d' art, tal com son y lo caracterisen.

No 'ls sàpiga greu als nostres esculptors que 'ls haguém parlat tan clar y francament. Alló d' alabar y admirar lo nostre en primer terme perque hi som part interessada, no ho sabém fer. Nostra crítica la creyém d' amich; no es de censura, es d' encoratjament. Lo pitjor perill per un artista, que senyala lo crítich francès á que nos havém referit mes amunt, es trobarse elogiat fora d' hora. Per una mitjanía l' elogi sempre resulta saludable, mes, quan se confia en lo pervindre, l' aplauso inoportú moltes vegades ha llançat á pedre artistes dignes de durar.

ARQUITECTURA

Diuen, los qui tenen veu y vot en la materia, que no hi ha res de bó; per tan no fem mes que consignar la existencia de la secció, concorreguda ab una cinquantena d' obres.

INDUSTRIES ARTÍSTIQUES

No falta gran concurrència a aquesta secció; lo que falta es precisar ahon acaba lo carácter industrial d' un objecte y ahon comensa lo seu carácter artístich; si no, lo Jurat se veu precisat á acceptarho tot, tant si lo barnís d' art es pura y superficialment artificial, com si es partida integrant, fosa, sumada ab la obra de industria. Buscant d' aquestes darrereres, hem trobat, primer que res, les conciensudes imitacions d' antich, d' En Antoni Oliva, modelos de precisió y de perfecció impossibles de superar; les espléndides coleccions de ceràmica de les fàbriques de Sevilla, Mensaneque H.^{no} y C.^a, y V.^{da} de Gomez; les lloses vidriades reproduhint varies esculptures d' En Venanci Vallmitjana; los treballs de fundició d' En Frederich Masriera; les incrustacions d' En Beristain; les tapicerías d' En Malvehy; los objectes tumptuaris d' En Gonzales; los ferros forjats d' En Ballarin; los grabats y esmalts d' En Solá, y les pintures decoratives de En Brosa, entremitg de una gran barreja de treballs originals, projectes y reproduccions, de ebanistería, fustería, textits, estampats, puntes,

brodats, pintura y esculptura decoratives, etz. De totes aquestes industries hi ha mostres notables; ara dexém que lo visitant precisi lliurement, segons lo seu gust y apreciació les que tinguen valor artístich.

NOTA FINAL

Nos sembla que, al lector, que nos haja seguit fins aquí, no li será difícil establir la conseqüència ja presumida des de l' primer article; axó es, que los qui s' emporten la palma y donen més tó y han fet l' éxit de la actual esposició, son los pintors catalans y los esculptors estrangers. Y per qué? perque ja prou saturats de realisme y de la seva preponderancia estenen la seva volada cap á regions més altes y serenes.

En lo que va de sigle, l' art, en lo seu moviment constant y progresiu, ja ha fet dues evolucions ben determinades, destronant lo romanticisme y entronisant lo naturalisme; y no fora estrany que ara, al acabar-lo, fosem testimoni d' un altra evolució que tot esfumant la cruessa de la forma accentuant la vida y concedint als temes més preponderancia sensitiva é intelectual portés dretament á la idealisació. Aquests símptomes notém avuy en la obra dels nostres pintors y es precis tenirlot en compte pera historiar la seva obra de demá. Baix aquest punt de vista se dobla la importància de la esposició, puix mercès á n' ella, queda senyalada la primera fita del nou camí que porta á l' art cap á la renaxensa del idealisme.

Aquest renaxement, que s' nota fa temps en la literatura y en la música, te la mateixa rahó de ser per la pintura y per la esculptura; ja que s' ha demostrat mil vegades, per una pila de veus, que la finalitat del art no pot ser la imitació estricta de la naturalesa. Una d' elles, la del académich Brunetière, ha dit que «per admirar, segons lo mot de Pascal,» la imitació de les coses quins originals no admirém pas «cal que lo talent del artista ne fassi evident lo quelcom de amagat, d' íntim y d' ulterior que tinguin y que no descubreix la mirada vulgar.»

Seguint concells axís, lo triomf del idealisme no s' farà esperar y lo probable es que si en la esposició d' avuy ja apunten les clarors del nou día, en la de demá brilli aquest esplendent y sense núvols.

Pera que axís sia y no n' hi hagi cap, no ns cansarém de recomanar molt rigor als Jurats d' admisió; gens d' oficialisme en los de calificació y recompenses, y absoluta independència en tots.—J. C. y R.

LA MANCA

(RONDALLA EN FRANCÉS PER PAU SÉBILLOT)

Una vegada era un home viudo que 's tornà à casar. De sa primera muller havia tingut una filla, y ab la segona 'n tingué una altra.

La gran se deya Roser, y era tant hermosa, que quan passava per el carrer tothom se girava à mirarla... mentres que sa germaneta era lletja y denerida. La enveja que à la Roser li tenia la madrastra no 's pot explicar.

Lo seu pare, capitá de barco, s' estava poch temps en terra y no sabia 'ls mals tractes que la seva dona feya à la pobra minyona.

Una vegada, que ell s' havia embarcat pera un llarch viatge, la madrastra agafa à la Roser, y, tallantli totes dues mans, se la endugué bosch endins; y li va manar que s' arrapinyés à una alzina grossa, dihentli que si provava de baxar del arbre la mataria. Aquella donota volia ferla morir porque entrés pubilla la seva noya; mes, per açó, no gosà dexarla morir de fam, y cada vuyt dies hi anava ella matexa à portarli alguna cosa pera menjar.

Mentres la pobra Roser ab prous treballs s' enfilava en l' arbre, sa madrastra va clavar-se una espina al genoll. Aquella espina li anà fent mal y en comptes de curárseli ab los remeys que s' hi feya, cada día s' empitjorava, fins que va tenir-se de quedar al·lit.

La pobra Roser, veyent que no li duyen res pera menjar, plorava y 's desesperava, pensant que s' hauria de morir de fam. Allavors una piula comensà à portarli quelcom. La Roser amanyagava l' aucellet y tot li explicava.

Quan lo seu pare tornà del viatge quedà sorprès de no trobar sa filla estimada, y preguntà à la seva dona la causa de sa ausencia; ella respongué que la Roser li havia donat tants pesars, que era tan axalabrada, y que, al cap y à la fi, havia fugit ab dos ó tres soldats y que s' havia fet cantinera.

Lo capitá feu tota mena d' esbrinaments pera veure si trobava la seva filla, mes al últim hagué de donarla per perduda.

La Roser continuava à dalt del arbre, menjant lo que la piula li portava.

Un militar, qui aprofitant de la llicencia, era anat à passar alguns dies ab sa mare, un día va anar à caçar, y tot sorprès vegé que 'ls goços s' aturaven al peu d' un arbre, y lladra que lladra-

rás. Ell prou los cridava, xiulava, cal los goços no 's movien d' allí. S' hi atansà pera veure lo que hi havia: axecà l' cap y vegé à la Roser, qui encara s' havia fet més guapa que quan la dexà sa madrastra. El minyó s' en quedà empendat.

—Qué feu aquí dalt d' aquest arbre? li preguntà.

—Ay senyor! ja fan tres anys que m' estich à dalt de aquesta alsina, y no menjo sinó lo que 'm porta una pobra piula.

Al acabar aquestes paraules, ja vegeren la piula que venia ab un bocinet de pa al bech.

—Digueume, li preguntà aquell minyó, qui vos ha enfilat aquí?

—La meva madrastra, que 'm deu fer passar per morta.

—Jo no m' estaré gayre per aquí, li digué 'l soldat; mes, vos prometo que, mentres hi seré, no vos faltarà menjar; y parlaré de vos à la meva mare.

Així que arribà à casa seva explicà à sa mare que en lo bosch havia vist una noya com un sol; però que tenia les mans tallades.

—Ay! pobretal! cal anarla à buscar; mira, fes enganxar lo millor cotxe que tenim y ab un criat ves à buscarla y pórtamela à casa, que 'm farà companyia y 'm distraurà mentres tu seràs à la guerra.

S' en anà ab son millor cotxe à buscar à la Roser qui era cent cops més guapa que la primera vegada que la havia vista.

—Soch vingut, li digué, pera portarvos à mon castell, ahon ma mare vol que li feu companyia.

—Grans mercès, lo cavaller, li respongué ella, mes no vull de cap manera reapareixer al mon. Som manca y no puch treballar pera guanyarme la vida, ab açó, m' estimo més no móurem d' aquí ahon Deu m' envia un aucellet porque 'm mantinga.

—Veniu à casa nostra, veniuhi, que no serà una bestioleta qui vos cuydarà, sinó que tindreu una criada à les vostres ordes. No refuséu, veniu.

Al cap de vall la Roser accedí als prechs del galant fadrí: mes los fatichs foren pera baxar del arbre, puix la alsina havia crescut tant que tingueren de tallar una pila de branques pera ferli pas.

Pujà al cotxe y arribaren al castell; la mare d' aquell minyó no sabia lo que li passava de contenta, de veures aprop seu aquella noya tan guapa y tan bona-minyona.

—Mare meva del meu cor; ara ja no estaréu

tan trista mentres jo seré á la guerra, puix vos porto una companya que vos consolará y vos distraurá.

Aquell jovencel se 'n aná á la guerra, ahon estigué sis mesos pensant sempre ab la Roser; mes, com era manca, no gosava dir á sa mare que la volia per esposa. A la fi un día li digué:

—Qué vos sembla de la Roser, mare-meva?

—Oh! es una minyoneta que no té sinó qualitats!

—Som del mateix parer que vos... talment, que he pensat de casarmhi.

Quan sa mare sentí açó 's posá fora de sí, dihent que ella may li donaria 'l consentiment de casarse ab una mancota.

—O m' hi dexéu casar, digué resolt lo jove, ó me 'n aniré de casa pera no tornarhi més.

La seva mare, qui no tenia altre fill que aquell, se decidí, contra sa voluntat, á dexarli casar; mes, de llavors en endavant, va agafar un aborrimient tan terrible á la Roser com gran havia sigut la lley que li tenia.

* *

Al cap de poch temps el cavaller se 'n entorná á la guerra, dexant á la Roser aprop d' esser mare. Sa sogra, qui des de llavors no la podia veure, escrivia sempre al seu fill les coses més esferehidores de la seva jove.

La Roser tingué dos infants, y la sogra, en comptes de dir la veritat al seu fill, li va escriure dihent que la sua esposa havia posat al mon un goç y un xay, y que no se sentia sinó lladrear á l' un y belar al altre.

Lo marit de la Roser, furiós y entristit per aquesta noticia, enviá la orde de matar al goç y al xay, mes, que cuydassen be á la seva dona. La sogra, qué va fer? espargí per tot arreu la noticia de la mort de la Roser, y va fer una caxa dins de la que va ficar un gros tió y va ferne un enterro com si realment la seva nora hagués estat morta.

Llavors, va agafar les dues criatures y les va posar dins d' una sarria, y, d' amagat, se 'n aná ab la Roser, bosch endins, en un lloch desert, y quan foren ben lluny, li va dir:

—Si vols viure, y que 'ls teus fills no 's queden aquí sols y abandonats, m' has de prometre que may més de la teva vida sortirás d' aquest bosch.

La infelís minyona li va prometre; y quan volia veure 'ls seus fills ó darlos quelcom, calia que mitg ajeguda, descansés la sárria á terra; llavors los agafava per la roba ab les dents, y 'ls ficava á la riera perque beguessen. Tres dies va passar

axís, plorant y gemegant y sense tenir res pera menjar.

Lo tercer día, mentres donava beure á un dels seus fills, va obrir un xich les dents y la criatura se 'n anava riera avall. Quan vegé axó, feu un gran crit y al acte mateix se li aparegué una hermosa dama, qui li va dir:

—Fica depressa ta munyeca á l' aygua! La Roser va obehir, y se trobá la ma, ab la que pogué pescar lo seu fillet. Mentres agafava aquell, li caygué l' altre al aygua, y la dama torná á dirli:

—Fica la altra munyeca á l' aygua.

Y li sortí la altra ma, y ja no va ser esser esgarrada, com era d' abans.

La dama la va acompanyar á una cova ahon havia viscut un hermitá, de qui encara 's veyia la calavera en un raconet, y li va dir:

—La piula que 't duya menjar en la alzina 't provehirá de tot lo que tingas menester.

La hermosa dama desaparegué, y cada día la piula li portava al bech tot lo que li calia per ella y pera 'ls seus fillets, pa, aygua, fruytes, etz.

Los infantons crexien guapos y axerits; lo minyonet era lo mateix que 'l seu pare, y la minyoneta era la metexa estampa de sa mare.

* *

Quan lo marit de la Roser torná de la guerra preguntá desseguit per sa muller, y li digueren que després d' haber complert ses ordes, de matar lo goçet y 'l xay, ella s' era tan entristida que s' era morta de pesar.

Va tenirne molta pena, y per distraures, va posarse á caçar ab altres amichs seus: un día que se 'n anaren á un bosch molt escartat, y ahon may solien anarhi, lo marit de la Roser, qui era més lluny encara que sos companys, trobá dues criatures qui venien de collir llenya y arrels de bosch enllá. Se 'ls va mirar, y li cridá la atenció veure que la nena tenia la mateixa cara de sa esposa, que ell creya morta.

—Ahon vos estéu, canalleta? 'ls preguntá.

—En una barraqueta lluny, lluny, al mitg del bosch.

—Voléu portarmhi?

—Açó ray, prou.

Tot caminant, anaven fent conversa:

—Y que cercavau en lo bosch?

—Miréu, arrels pera menjar y llenya pera escalfarnos.

Ell que 's va adonar d' una piula qu' 'ls seguia de prop y que duya quelcom al bech.

—Qué es aquest aucell, es vostre?

—Oh, senyor, es la nostra mare-dida.

—La vostra mare-dida?

—Sí, axis ens ho diu la nostra mare.

Quan arribaren á la cova, vegé á la Roser que, carregada com estava de miseria, era tan hermosa com quan ell s' en havia anat á la guerra, anys enrera.

—Ay Deu meu! si no tinguessou mañs diria que sou la meua esposa!

La Roser li contá tota la historia, y se li doná á conixer; al sentir-la, esclamá, tot sospirant:

—Ah! Roser, me varen enganyar, perdonam!

S' abraçaren y ploraren eternits. La canalleta també plorava, veyent plorar la llur mare.

Soná lo corn de caça, y comparegueren sos companys. S' en endugué á la seva dona y als seus fillets cap al castell: la piula anava seguint-los y la canalleta se giraven pera véurela.

Al arribar al castell, lo marit de la Roser digué indignat á la seva mare:

—Mare crudel y sense entranyes, conexeu á la Roser, y á sos dos fills?

—Fill meu, com es possible que haja tornat? açó ha d' esser un miracle de Deu, puix ara te les mans y abans era manca.

—Dona sense cor, no vos portaré al bosch com ho merexeu, mes vos tancaré en un soterrani d' ahon no sortiréu en tots los dies de la vostra vida.

Y axis ho va fer, per més que la Roser qui era tan bona, li demanava que la perdonés.

La Roser sempre s' recordava del seu pobre pare y fins de la dolenta de sa madrastra, y s' dalia per saberne noticies.

Un día se 'n anaren á véurels ab lo seu marit; y encara trobaren á sa madrastra malalta per causa de aquella espina que s' va clavar al dexar á la Roser abandonada en lo bosch.

La espina que s' va clavar al genoll, havia crescut com si hagués sigut plantada en bona terra; li havien exit unes rames grossíssimes de espinacals que ja passaven del sostre.

Quan vegé axis á sa pobra madrastra, la Roser ne tingué compassió; y ella matexa li llevá aquella espina del genoll que ningú li havia sabut traure.

Lo pare de la Roser qui la creya ja morta, no hi veyá de cap ull al trobar-se prop d' ella, ab salut y tan ben casada; se 'l endugueren al llur castell, lo mateix que á sa madrastra y sa germaneta, á qui perdoná, dihent que elles havien sigut la cansa de sa ventura; y visqueren

feliços al castell, fent molt be á tots los pobres de la encontrada.

Per la traducció: FRANAR.

DE COM LA ENSENYANÇA Y PROPAGACIÓ DE LA DOCTRINA CATÓLICA

DEUEN FERSE EN LLENGUA REGIONAL

II

La llengua es característica del poble que la parla. «Si es veritat la máxima tan repetida de que l' estil es l' home, també ho es lo principi de que la llengua es lo poble» escriu lo Rt. Torras y Bages (1). La llengua es feta pera expressar lo pensament del poble; lo pensament d' un poble es lo que 'l caracteriza, es la substancia, es la ànima; si donchs lo poble té una llengua pera expressar en forma adequada son pensament, aquesta llengua será adequada al poble; será, com havém dit, característica del poble que la parla. La rahó ensenya, que cada cosa deu usarse pera l' objecte á que está naturalment destinada. Si donchs una regió, un poble, tenen una llengua propia y adequada, es llógich, es lo mes conforme á rahó natural que usen aquesta llengua en lo tracte, en la conversa, en les mútues relacions, en la comunicació de sos pensaments; será, per consegüent, lo més conforme á rahó natural, usarla en la ensenyança, en la predicació, dirigides á aquest poble, de la doctrina catòlica. Lo contrari, es á dir, l' usar una llengua estrangera, anch que fos, lo qual no es possible, tan perfecta y universalment coneguda com la propia, es emmanllevar als altres lo que s' té á casa, lo qual si pot ésser resultat d' una bogeria de la moda (tantes n' autorisa!), no pot en cap manera ser conseqüencia de la voluntat de la Iglesia.

A més: havém suposat que era igualment fácil comunicarse, ensenyar y predicar á un poble en llengua estrangera, ó en llengua propia, y axó no es veritat: hi ha sempre lo treball de la traducció. Pot ésser aquesta més ó menys fácil, será, si s' vol, pera alguns, no pera tothom, cási insensible, mes hi ha sempre un treball, inútil en lo cas present, una pèrdua d' energia, un rossament entorpidor del moviment de la màquina, si es lícit usar en aquest cas tèrmens de Mecànica, y, continuant ab ells, bé podríam assegurar que, en molts cassos, es tal lo rossament, que converteix tot lo treball motor en treball inútil. Mes, dexém, per ara, los efectes y fruyts d' aquest treball de traducció; n' hi ha prou ab saber que ell existeix, que es innecessari y que hi ha un principi racional que diu: *Entia non sunt multiplicanda sine necessitate*, pera

(1) *Tradició Catalana*; Valor étich, Cap. IV.

condemnarlo com á no conforme á la rahó natural.

Hi ha en 'l home un sentiment hermosíssim, determinació, podríam dir, del sentiment humà (1) y fonament del nacional ó d' Estat. Tal es la amor á la patria, quals efectes trobám en totes les époques y en tots los payssos, en fets heroychs y gestes glorioses, en tendres afectes y en mil manifestacions de la bellesa y de la poesia, desde les sentides exclamacions del psalm: *Super flumina* y del *Dulce ac decorum est pro patria mori*, que escrigué Horaci, fins á les estrofes de la *Oda á la Patria* d' En Bonaventura C. Aribau. Es tal lo sentiment de patria, es la patria cosa tan gran y tan amable, que la privació d' ella fou lo càstich que doná Deu á son poble deicida, al demanar que la sanch del Just caygués sobre d' ell y sobre de sos fills! Aquest sentiment de patria, té una expressió en la amor á la llengua pròpia y aquesta amor es natural, com es natural lo sentiment de ahon deriva. Es donchs la amor á la llengua un sentiment lligítim que segons la rahó deu satisfèrse ab l' ús d' aquesta llengua.

Queda evidenciat que es més rahonable usar, en la predicació ó ensenyança de la doctrina catòlica á un poble ó regió, la llengua pròpia d' aquesta regió; més té aquest poble dret á demanarla á sos predicadors y á sos mestres, puix té dret á conservar son caràcter, sos sentiments, en una paraula, sa naturalesa.

Y ara bé; ¿com s' explica lo fet abans mentat, la imposició pràctica d' una llengua per voluntat dels governants? ¿La voluntat dels governants, la lley, es superior á un dret natural? Recordarém les paraules pronunciades en lo Congrés espanyol per un gran orador: «*Se ha dicho alguna vez que las Cortes con el Rey lo pueden todo; pues yo os digo que no profesó estas doctrinas serviles; las Cortes con el Rey no lo pueden todo, solo pueden ordenar lo justo; y las Cortes y el Rey y el pueblo y todo el mundo si fuera posible que se reuniese y concertase para obrar contra justicia, obrarian mal, fallarian á Dios. Dios ha dado á la naturaleza física sus leyes, á las cuales sinó se ajustase retornaria al caos; Dios ha dado al mundo moral los elementos necesarios para vivir y perfeccionarse conforme á sus miras divinas. Esos que llamé elementos, son reglas de eterna justicia. Nosotros,*

los legisladores debemos poner en nuestras leyes algún reflejo de las leyes divinas; más si las contrariamos, entonces, nosotros que somos las Cortes y el Senado con nosotros, y el Rey con nosotros y el Senado, podrán hacer un acto legal, pero no un acto legítimo. Recordad las palabras de Bossuet: no hay derecho contra el derecho.» Axis parlava Aparisi Guijarro (1) No hi ha dret contra 'l dret, dirém nosaltres, y com creyém que una d' aquelles lleys, un d' aquells elements de la naturalesa moral es lo Regionalisme, havém de concloure llógicament que no pot l' Estat contrariarlo, que no pot imposar una llengua en menyspreu de la regional y pròpia.

Y que lo regionalisme es un element de la naturalesa moral, no hi ha que duptarho, perquè es la matexa naturalesa social. En ell se funden, ó deurien fundarse, les agrupacions naturals ó Estats, y no en utopies nascudes d' un unitarisme mal entés, enemich etern de la verdadera unió. Sant Esteve, Rey d' Hungria, deya á son fill: «Lo regne ahon no 's parle més »que una llengua será debil, y será tant més fort »quantes mes llengues s' hi parlen y se com- »ponga de més nacions.» No té vigor y força una comunitat qualsevol perquè tots sos membres obren de la matexa manera, sinó perquè cada hù obre segons sa naturalesa y aptituts, en relació, s' entén, al fi comú; ni la amor á la patria petita es la negació de la amor nacional, sinó son fonament y al mateix temps sa forma concreta ordinaria. Fins en los exércits es un sentiment profitós l' esperit de còs, y «son estos más fuertes y poderosos, según que exista en ellos más espíritu de division, de brigada, de regimiento y hasta de compañía (2).» Prou s' ha escrit, y bé, sobre lo regionalisme y sa influencia social, pera entretenir al lector ab arguments prou coneguts, adhuc no essent directament necessaris al nostre objecte. Perquè no tractám aquí de regionalisme en general, de la llengua en general, sinó d' un cas molt concret, de la llengua en actes de la Iglesia, en la ensenyança y predicació catòliques. La Iglesia Catòlica, forma jurídica y pública de la Religió Cristiana, es naturalment independent del Estat; podrá, per consegüent, legislar sobre 'ls actes de sos membres, podrá manar, reflectant sempre les regles d' eterna justícia, que 's predique y s' ensenye en tal ó qual idioma; y heus aquí un altre dret que l' Estat te de respectar y no pot contrariar, perquè ho ha dit Bossuet, y ho havém repetit abans: *No hi ha dret contra 'l dret.*

JOSEPH M.ª SERRA Y MARSAL.

(1) «Al home li interessa l' home en general, però d' un modo més «eficac l' home de son pays, pot ser consanguineu seu, nascut en lo «mateix vilatge, parlant la sua matexa llengua, y qual vida está enlla- «çada ab los matexos llochs y objectes.»—TORRAS Y BAGES, *La Tradició catalana*.

O com diu SANT THOMÁS: *Magis amamus quos nobis unit generatio- nis origo aut conversationis usus aut aliquid hujusmodi quam res quas solum nobis unit humanæ naturæ societas.*

SUMMA CONT. GENTES, lib. 1, cap. XCI.

(1) Llegislatura de 1858-59.

(2) ALARCON: *Guerra de Africa*.

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—La secció d' excursions de la «Associació Catalanista» de Reus celebrà lo passat dijous una reunió preparatoria de la excursió que actualment deuen verificar per les montanyes de Prades y Ciurana. Seria de desitjar que totes les associacions regionalistes verifiquessen excursions pels llocs més assenyalats de nostra terra, puix la Patria com més se coneix més s'estima.

—Lo passat dilluns á la tarde se reuniren á Casa la Ciutat los individus nombrats de la Comissió executiva pera aixecar una estàtua al popular poeta Frederich Soler, quedant constituïda en aquesta forma: Don Joseph M.ª Nadal, president; don Joseph Blanch y Piera, vice-president; don Ramon Rubio, don Artur Gallart, don Antoni Escuder, don Valentí Almirall, don Joseph Lluís Pellicer, don Victor Balaguer, don Angel Guimerà, don Eduart Vidal y Valenciano, don Conrat Roure, don Joseph Serrallera, don Ramon Estany, vocals; don Lluís Noguera, secretari.

—Las societats qui componen la Federació dels Coros de Clavé, atents sempre á la veu de la caritat, han acordat organitzar un gran festival artístich popular á benefici de les families de les víctimes del darrer atentat anarquista.

La festa's celebrará, probablement, en lo Parch, disseminantse 30 ó 40 societats corals de Barcelona y 'ls pobles del plá per los jardins, interpretant les millors composicions de son repertori. La entrada será lliure y 'ls postulants regalarán poesies y flors á les persones que voluntariament desitgin contribuir á aquella obra de caritat.

—Diumenge doná la Associació Musical lo concert reglamentari vegentse 'ls salons del carrer de la Canuda plens de gom á gom.

Lo concert fou vocal é instrumental; prenenthi part l' Orfeó Catalá, y 'ls concertistes senyors Castro (violoncel·lista) y Pellicer (professor de piano).

Los citats concertistes executaren magistralment la sonata en *do menor*, obra 32, de Saint-Saëns essenthi molt aplaudits, y l' Orfeó Catalá dirigit per lo mestre Millet feu les delícies dels concorrents interpretant ab una perfecció extraordinaria obres de Clavé, Gay, Grieg, Schumann, Otto y la cançó popular *Ei Ouchnem* que tant agradá quan nos la feu conèixer la Capella Russa, l' any passat. Lo millor elogi que 's pot fer de la interpretació de la espressa cançó, per l' Orfeó Catalá, es dir que entusiasmá de valent al auditori, haventse de repetir entre calorosos aplausos.

—Ha sigut nombrat canonge de la Seu tarragonina lo Reverent Dr. D. Pere Garriga qui tants anys havia sigut Degá del Panadés y qui actualment era canonge de la Seu de Terol, ahon aná acompanyant al Dr. D. Anton Estalella (Q. C. S.) Celebrém de cor la tornada del Dr. Garriga á la terra catalana.

—Havém rebut elegantment imprés á dues tintes y acompanyat de una poesia de Mossen Angel Garriga, lo cartell de les solemnes funcions religioses que l' Apostolat de la Oració de St. Genís de Vilassar dedicarà al Sagrat Cor de Jesús en los dies 26, 27 y 28 del corrent mes. L' estar redactat en catalá contra la rutinaria costum fins avuy seguida en actes semblants, nos omple de consol puix veyém que comencen á donar fruyt les llevors en bona hora sembrades en nostre Seminari

—Nostres diputats provincials sembla que comencen á despertar-se, cridant contra les imposicions del poder central. ¡Ja era hora! Pero duptém que les seves reclamacions arriben gayre enllá, per alló de que goços ab goços no 's mosseguen. Lo cas es que 'l passat dimars lo diputat senyor Oms, va formular una moció proposant s' acordés demanar als diputats y senadors catalans qui 's troben á Madrid, procuren obtindre del govern lo regonexement oficial dels estudis que ab caràcter lliure se donen en la Escola de Périls Agrícoles que sosté la Diputació de Barcelona. En apoyo de la seva moció presentá 'l Sr. Oms datos preciosos, entre altres, lo fet de que en la Escola de Périls Agrícoles de Madrid, ahon hi ha empleats 22 enginyers civils, qui costen á la nació anualment 60,000 duros, en lo curs passat sols concediren dos títols de llicenciat en Administració Rural.

Lo diputat Sr. Batllés ho agafá per altre costat, cridant també contra la centralisació que concedeix á Madrid lo privilegi exclusiu de tenir cátedres de Doctorat, y que ni 's digna contestar als treballs y peticions que feu nostra Diputació l' any 1894.

Lo Sr. Schwarts feu chor ab lo anterior, cridant de valent contra semblants imposicions. Bo es que 's comencen á despertar, pero tenim por que algun *cacique* de influencia los haja sentit, y veyent en açó símptomes de insubordinació perniciosos, los fassa callar donantlos un *bóbó* pera entretenir-se.

—Lo Circol artístich de St. Lluch celebrá la diada del Sant del seu digne President En Joan Llimona ab una festa del tot casolana, arreglant una sala á imitació de una antiga cuyna catalana y servint menjars també de casa. Los brindis foren entusiastes, prenenthi part gran nombre de convidats.

—En la sessió celebrada lo día 19 d' aquest mes per lo *Centre Excursionista de Catalunya*, se llegí un interessant treball de caràcter historich, escrit per D. Joseph Brunet y Bellet. Fa en ell aquest erudit historiograf un detingut estudi dels materials que pera escriure ha usat l' home des dels temps mes antichs fins als presents. Descriu les diferents substancies que s' han fet servir pera obtenir aquests materials y 'ls procediments de sa fabricació; senya la les épques y 'ls pobles ahon s' usaren y dona noticia de les principals biblioteques antigues, axis públiques com particulars, esplicant ademés moltes y curioses circumstancies que á aquest assumpto 's referexen. L' auditori aplaudí de debó lo notable treball del Sr. Brunet.

—Lo Ministre de la Guerra ha presentat á les Corts, lo projecte de reforma de la vigent lley de reemplaç del exèrcit. La part fonamental de les modificacions del ministre, es acceptar lo sistema de sortejar los minyons avans de la declaració de soldats, conforme demaná la *Associació Popular Regionalista* en la campanya que contra 'ls abusos de que nostra terra es víctima va emprendre l' any passat. Encara que no s' hajan salvat los 2300 minyons donats de massa en 1895 y que enguany hí há casi la seguretat de sufrir un perjudici semblant, la aprobació de la nova lley salvaria, des de 1897, á dos ó tres mils jóvens catalans d' anar al servey de les armes. Tot axó es lo resultat d' una campanya sostinguda sols per los elements catalanistes.

—S' ha fundat á Sitges, ab lo títol de *La pipa modernista*, una societat catalanista que 's dedicarà á l' excursionisme.

—Lo dissapte día 4 del mes vinent, á les deu del vespre,

D. Francisco Flos y Calcat, donará lectura pública d'alguns fragments de sa «Geografia de Catalunya» en la sala d'actes de la *Associació Popular Regionalista*. (Escudellers Blanchs, 8, 1.er)

—Sabém que s'están fent gestions pera la constitució d'un capital, quines rendes bastin á cubrir los gastos de una escola catalana, que en cas de que la suscripció donga lo bon resultat que s'espera, s'establirà en aquesta capital.

—Cada setmana Madrid vol donarnos algún que dir, als que defensém la dignitat de Catalunya. Ara ha sortit volguent fer rebaxar de 70.000 pecetes los gastos de nostra Diputació provincial, disposant fins dels capítols del presupòsit en que deu ferse la esmentada rebaxa. En lo de personal, 25.000; en lo de material, 25.000 més, y en lo de imprevistos tant sols 20.000.

Com á nostres diputats ab tot y esser polítics centralisadors los queda encara quelcom del carácter independent dels catalans, no están disposats á sofrir que gent que no coneix per res á Barcelona, vulga disposar de nostres interessos com á cosa propia; están decidits tots á presentar la dimissió del seu càrrech, si 'l Govern no torna enrera en sa abusiva pretensió.

—La societat barcelonesa protectora dels animals y plantes celebrá 'l passat dimecres un Certámen literari en que foren premiades una pila de poesies escrites en nostra volguda parla, ab tot y ser la major part dels ofertors de premis é individus qui componen lo dit certámen, del tot indiferents al moviment regionalista, qui proclama que pera regenerar nostra pàtria debém començar regenerant nostra llengua, perque com deya En Pelay y Briz: «Qui llengua te, á Roma va.»

Un aplauso als organitzadors de tan poétich certámen y un exemple més pera avergonyir á moltes societats qui volen passar per patriòtiques.

—Lo dia 19 d'aquest mes se celebraren en la iglesia de Sant Francesch, de Berga, solemnes funerals disposats per los catalanistes bergadans á la bona memoria del que fou nostre bon company de causa Mossen Pere Font y Rosal. Fou celebrant lo fervent catalanista Mossen Eudalt Ferret, vicari de Roda de Vich. Lo dol fou presidit per la familia y una comissió de regionalistes.

—Nostre estimat company de causa D. Marian Serra, de Canet de Mar, ha instalat en son domicili, un observatori meteorològich que compta ab tots los aparells necessaris y de més moderna fabricació. L'esmentat observatori, estarà relacionat ab lo de la Granja experimental de Barcelona, y per son conducte ab tots los demés que formin la xarxa que s'va establint á Catalunya.

—Ha sigut ja presentat al *Centre Català* de Sabadell lo dictámen de lo que convé pera la conservació del Dret civil de nostra terra, donat per los advocats D. Joseph Cirera, D. Llorens Marquet, D. Joseph Durán y D. Francisco Barata, segons acort pres temps enrera per una reunió dels advocats y procuradors d'aquell districte judicial, convocada per l'esmentat Centre.

—Lo *Centre Excursionista de Catalunya* y la *Secció excursionista del Ateneu Tarragoní*, han organitzat una notable excursió á les montanyes de Prades y Giurana, pera 'ls dies 28, 29 y 30 d'aquest mes. La sortida será avuy á les quatre del matí del poble d'Alcover. Se visitarán Montreal, Capafonts, Prades, La Febró, Almuzara y Albiol.

Galicia.—Lo dia 7 del mes vinent se celebrará á Tuy

un Certámen musical, en lo que també hi ha premis pera 'ls millors tocadors de *gaita* y pera les parelles vestides á usança del pays, que millor ballin la clàssica *Muñeira*. La peça obligada en lo concurs d'orfeons es la gallegada *¿Qué ten ó mozo?* de Piñeiro.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Dia 20.

Lo Banch de Barcelona dona compte al públich de la distribució dels interessos del capital aplegat á favor de les families de les víctimes catalanes que ocasioná 'l naufragi del creuher *Reina Regente*. Ab lo producte de la suscripció s'han comprat 118.500 pecetes nominals de Deute perpétuo al 4 p. % interior, y 5.500 en bitllets hipotecaris de la Isla de Cuba al 5 p. %, quins interessos permeten repartir 4.860 pecetes anyals, entre vint families formades per 48 individus.

—Ab extraordinaria concurrència y gran solemnitat se celebren en la iglesia de Santa María del Mar, los funerals en sufragi de les ànimes de les víctimes del atentat del carrer dels Cambis Nous.

—Arriba á nostre port la esquadra espanyola d'instrucció composta del acoraçat *Pelayo* y dels creuers *Infanta Maria Teresa* y *Almirante Oquendo*.

Dia 21.

Es inaugurada la nova iglesia construhida á despeses de Donya Francisca Ferrán, viuda de Catarineu, en lo caseriu de Ca'n Bros, prop de Martorell.

—Lo Ministre de Hisenda contesta á la comissió de fabricants que reclamá contra l'article 43 del nou reglament de contribució industrial, que 'l tal article fou redactat d'acort ab una proposta del Foment del Treball Nacional de Barcelona.

Dia 23.

Se firma la R. O. posant á subasta la construcció del primer troç de carretera de Tarrassa á Olesa de Montserrat.

Dia 24.

Escriuen de Puigcerdá que s'ha instalat la illuminació eléctrica y s'ha aumentat lo caudal d'aygues en la esmentada vila.

—La Cambra de Comerç de Barcelona, ha dirigit una instancia al Govern, fentli present la necessitat d'aumentar la policia de Barcelona.

—Arriba á aquesta ciutat la banda de música del segon regiment d'enginyers francesos, que está de guarnició á Montpellier. Una nombrosa gentada li tributa manifestacions de simpatia.

Dia 25.

Per iniciativa de la societat de la Creu Roja se celebren en la parroquia de Santa Agnà de aquesta ciutat, solemnes funerals en sufragi de les ànimes de sos consocs y dels militars morts en la illa de Cuba.

—En judici públich per jurats, es declarat inculpable lo súbdit francès Albert Gelée Bertal, processat per la publicació de *Le Courrier d'Espagne*, periòdich qualificat de clandestí y defensor de la independència cubana.

—Arriba á nostra ciutat lo distingit novelista castellà D. Benet Perez Galdós.

Dia 26.

Pren possessió del deganat de nostra Seu lo M.ltre. Dr. D. Jaume Dachs, que fins ara havia sigut xantre de la metropolitana de Tarragona.

La Catalana.—Imp. de J. Puigventós. Dormitori de St Francesch, 5.